

«Тасдиқ меқунам»

Ректори Донишгоҳи давлатии
омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ
доктори илмҳои таърих, профессор
Ибодуллоҳозода А. И.

«18 март 2023 с.

Тақризи

муассисаи пешбар - Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба
номи Садриддин Айнӣ ба диссертатсияи Қаландаров Фирдавсҷон
Шоназаровиҷ дар мавзуи «Амнияти иттилоотӣ ҳамчун унсури пойдории
амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии
номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва
технологияҳои сиёсӣ

Диссертатсияи Қаландаров Фирдавсҷон Шоназаровиҷ яке аз масъалаҳои
муҳимми илмҳои сиёсӣ ба ҳисоб меравад, зоро таҳдиду хатарҳои мавҷудаи
хислати иттилоотидошта дар айни замон омили бесуботкунандаи ҷомеа,
унсури марказии муборизаҳои сиёсӣ, василаҳои асосии расидан ба мақсад ва
аз ҳама бадтар заъифгардонандаи пояҳои давлатдорӣ мебошанд. Аз ин рӯ,
дар шароити муосир омӯзиши ин масъала саривақтӣ ва рӯзмарра мебошад.
Масъалаи таъмини амнияти иттилоотӣ, ҳифзи фазои иттилоотии ҷомеа аз ҳар
гуну таҳдиду хатарҳо, пешгириҷ намудани оқибатҳои манфии зухуроти
ифротгарӣ ва тундгароӣ, баланд бардоштани маърифати иттилоотии ҷомеа,
бахусус дар онҳо ташаккул додани тафаккури танқидӣ масъалаҳое мебошанд,
ки мубранияти таҳқиқоти мавзӯъро ҳамаҷонибанишон медиҳад

Диссертатсияи Қаландаров Ф.Ш. дар мавзуи «Амнияти иттилоотӣ
ҳамчун унсури пойдории амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои
дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ пешниҳод шудааст, бо
шиносномаи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ,
ки аз рӯйи он ба Шуруи диссертационӣ мувоғики фармоиши Комиссияи
олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1-уми

ноябри соли 2021, таҳти №311/01 ҳуқуки қабули диссертатсияҳо барои ҳимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад.

Дар муқаддимаи рисола мубрамии мавзуи таҳқиқот, дараҷаи таҳқиқи мавзуи илмӣ, робитаи таҳқиқот бо барномаҳо ва ё мавзӯъҳои илмӣ, мақсад, объект ва предмети таҳқиқот, асосҳои назариявию методологии таҳқиқот, навғонии илмӣ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқоти диссертационӣ, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия, интишорот аз рӯйи мавзуи диссертатсия, соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия дарҷ гардидаанд.

Аҳамияти илмӣ ва таҷрибавии мавзуи баррасишаванда дараҷаи коркард ва тасвиби натиҷаҳои таҳқиқоти диссертациониро мушаххас гардонидааст. Диссертант тавонистааст, ки масъалаҳои гуногуни назариявию методологӣ ва сиёсию амалии фазои иттилоотии мамлакат, ки бо таҳдиду хатарҳо рӯ ба рӯ гардидааст, мавриди таҳқиқи ҳамаҷониба қарор диҳад. Навғонии илмии рисола аз он иборат мебошад, ки мавзуи амнияти иттилоотӣ дар низоми амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун таркибдиҳандай манфиатҳои миллӣ амиқ коркард нашуда, ба таврӣ васеъ дар шакли диссертатсия ба табъ мерасад. Натиҷа ва нуктаҳои навини илмии ба ҳимоя пешниҳодшуда саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳанд. Диссертатсия аз номгӯи ихтисораҳо, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, ду боб ва зербобҳо, баррасии натиҷаҳо, хулоса ва рӯйхати адабиёт иборат мебошад.

Дар боби якуми диссертатсия “Таҳлили ҷанбаҳои назариявию методологии амнияти иттилоотӣ дар асри XXI” паҳлӯҳои назариявию методологии амнияти иттилоотӣ, инчунин масъалаҳои концептуалии амнияти иттилоотӣ баррасӣ гардидаанд. Дар зербоби якуми боби аввал “Мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои асосии амнияти иттилоотӣ” муаллиф тавонистааст, кимоҳият ва хусусиятҳои асосии амнияти иттилоотиро аз нигоҳи назарияҳои гуногуни сиёсӣ васеъ шарҳ диҳад. Дар баробари ин дар заминаи таҳлилу

баррасии адабиёти илмӣ муаллиф нишон додааст, ки то имрӯз аз ҷониби олимони соҳаҳои гуногун, баҳусус илмҳои иҷтимоию сиёсӣ шарҳу баёни амнияти иттилоотӣ дар шаклҳои мухталиф пешниҳод гардидаанд. Зоро таҳлилу баррасии масъалаҳои алоҳидаи амнияти иттилоотӣ ба инобат гирифтани манфиатҳои иттилоотии мамлакат низ хеле муҳим мебошад. Диссертант қайд менамояд, ки паҳн гардидани иттилооти носаҳех дар фазои иттилоотии ҷомеа, ҳуҷумҳои иттилоотӣ, тарғибу ташвиқи ғояҳои тундгароӣ ва ифратгароӣ тавассути василаҳои техникӣ, таъсири манғӣ расонидан ба афкори ҷамъиятӣ ва ғ. таҳдиду ҳатарҳое мебошанд, ки табиати амнияти иттилоотиро муайян менамояд.

Дар зербоби дуюми боби аввал “Таҳаввули таҳдидҳои амнияти иттилоотӣ дар ибтидои аспи XXI”, ки шаклҳои зоҳиршавии таҳдидҳои иттилоотӣ, сарчашмаҳои пайдоиши онҳо, ки дар самтҳои гуногуни фаъолият зуҳур мегардад, мавриди таҳлилу таҳқиқ қарор гирифтааст. Инчунин муҳаққик қайд менамояд, ки василаҳои иттилоотӣ айни замон аз ҷониби субъектҳои гуногун ҳамчун яроқи мубориза истифода мешаванд. Истифодаи онҳоро дар ҷангҳои иттилоотӣ, психологӣ ва идеологӣ ба осонӣ мушоҳида намудан мумкин аст. Давлатҳои замони муосир яроқи иттилоотиро барои расидан ба мақсадҳои гуногун истифода мебаранд. Таҳдидҳои иттилоотӣ бо афзоиши шумораи истифодабарандагони интернет ва бо бештар шудани номгӯйи шабакаҳои иҷтимоӣ боз ҳам зиёдтар шуда истодаанд. Муаллиф таъсири шабакаҳои иҷтимоиро дар фазои иттилоотӣ бисёр хуб таҳлил намуда, қайд менамояд, ки тавассути шабакаҳои мазкур паҳн намудани иттилооти носаҳех ва тарғибу ташвиқи ғояҳои радикалистию экстремистӣ миқёси худро рӯз то рӯз васеътар менамояд. Ташкилотҳои экстремистию терористӣ чунин имкониятҳои иттилоотиро барои амалий намудани мақсадҳои сиёсию идеологии худ моҳирона истифода намуда истодаанд. Аз ин рӯ, дар шароити муосир яке аз масъалаҳои муҳимтарини таъмини амнияти иттилоотӣ мубориза бо таҳдиду ҳатарҳои зикргардида мебошад.

Дар зербоби сеюми боби якум “Таъмини амнияти иттилоотӣ дар шароити тағйирёбии равандҳои сиёсии минтақавӣ” аҳамияти геостратегии минтақаи Осиёи Марказӣ, ташаккули ҷомеаи иттилоотӣ дар мамлакатҳои соҳибистиқоли минтақа ва масъалаи таъмини амнияти иттилоотӣ дар шароити муосир омӯхта мешавад. Ба андешаи диссертант пас аз пош хурдани ИҶШС дар давлатҳои соҳибистиқоли минтақа марҳилаи воридоти босуръати ТИК, рақамикунонии фаъолияти давлатӣ ва дар умум ташаккули ҷомеаи иттилоотӣ оғоз гардид. Дар давоми ду даҳсолаи асри XXI як қатор санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ, стратегия ва консепсияҳои амнияти иттилоотӣ қабул гардид, ки барои пешгирӣ аз ҳама гуна ҳавфу ҳатарҳо равона гардидаанд. Дар баробари баҳсҳои мавҷудаи сарҳадӣ, ифротгарои динӣ, гардиши ғайриқонунии маводи мухаддир ва як қатор мушкилоти иҷтимоӣ, масъалаи пешгирии ҷинояткорӣ ва таъсиррасонии манфӣ дар фазои иттилоотӣ ба миён омад. Дар рафти таҳқиқот муаллиф тавонистааст, кимуборизаи тезу тунд миёни қишварҳои абарқудратро баҳри бартарияти геополитикӣ дар минақа илова қунад. Бешубҳа давоми ду даҳсолаи асри XXI таъсиррасонии манфӣ ба қишварҳои минтақа рӯз аз рӯз фаъолтар гардида истодааст. Бо дарназардошти ҷолишҳо ва таҳдидҳои мавҷуда давлатҳои минтақа аз ҳарвақта дида бештар ба воситаҳои мухталифи созиши, имкониятҳои мувоғики гуногунфаниӣ ва механизмҳои байналхалқӣ дар диссертация бисёр хуб дарҷ гардидааст.

Боби дуюми рисола «Таъмини амнияти иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раванди дигаргуншавии ҷомеа» – ва зербоби якуми боби дуюм «Ташаккулёбии низоми амнияти иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ибтидои асри XXI» ба таҳлили давраи муосири ташаккулёбии низоми амнияти иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ибтидои асри XXI баҳшида шудааст. Муаллиф тавонистааст, ки дар баробари дастовардҳои иттилоотӣ ва тамоюлҳои мусбати он, ки омилҳои таъсиррасони манфӣ низ ба назар мерасад, инфрасоҳтори амнияти иттилоотии давлатронишон дихад. Бо ин мақсад дар Ҷумҳурии Тоҷикистон «Консепсияи амнияти иттилоотии

Чумхурии Тоҷикистон» ҳамчунин стратегияи рушди технологияҳои иттилоотиу коммуникатсионӣ дар ҷумҳуриямон татбик гардида истодааст. Бо мақсади соҳиб шудан ба амнияти иттилоотии мамлакат ва низоми мӯкаммал рафъи равандҳои мураккаб дар марҳилаҳои гуногуни он пеш меояд. Мураккаб будани соҳа ва мавҷудияти як қатор мушкилот дар таъмин ва идораи амният дар соҳаи иттилоотӣ бо дарназардошти вазъи кунунӣ дар минтақа ва дар мисоли Чумхурии Тоҷикистон тасдиқи ин гуфтаҳост.

Доир ба зербоби дуюми боби дуюм «Мушкилот ва таҳдидҳои наъ ба амнияти иттилоотии Чумхурии Тоҷикистон» Қаландаров Ф. Ш. ҳимояи мухити иттилоотӣ, ки ҷузъи таркибии амнияти миллии давлати Тоҷикистон мебошад, мавриди омӯзиш қарор дода, ба андешаи муаллиф мубрам дониста шудани амнияти иттилоотӣ дар Чумхурии Тоҷикистон аз аҳамиятнок ва осебпазир будани фазои иттилоотии имрӯзаи ҷаҳон сарчашма мегирад, зоро масъалаи стратегии инкишофи мамлакат ва дарки асосноки илмии он чун фаъолияти тамоми шоҳаҳои ҳокимиюти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ бобати ҳимояи манфиатҳои шаҳс, ҷомеа ва давлат аз таҳдидҳо дар соҳаи иттилоот вобастагӣ дорад, ки вобаста ба ин масъала диссертант аз сарчашмаҳои илмӣ истифода намудааст.

Доир ба зербоби сеюми боби дуюми диссертатсия «Масъалаҳо ва дурнамои таъмини амнияти иттилоотии Чумхурии Тоҷикистон дар шароити мусоир», ки ба баррасии амнияти иттилоотӣ ҳамчун омили муҳимми пойдории амнияти миллии Чумхурии Тоҷикистон баҳшида шудааст, Қаландаров Ф. Ш. таъқид менамояд, ки амнияти иттилоотии Чумхурии Тоҷикистон аз рушди воситаҳои иттилоотиу коммуникатсионӣ, афзоиши мунтазами ҳаҷми воридоти технологияҳои даҳлдор, вусъати доираи омодасозии мутахассисон дар соҳаи технологияҳои иттилоотиу коммуникатсионӣ ва дар ниҳоят ҳолати ҳифзи иттилоотии ҷомеа вобастагӣ дорад. Таъмини ҳифз ва мудофиаи фазои иттилоотӣ, пеш аз ҳама масъалаи илмӣ ҳисобида мешавад, ки равиши муносиб, воситаи илмию сиёсӣ, ҳаҷми қалони кори таҳлилиро тақозо менамояд.

Хулоса кори диссертационӣ барои илми сиёсии мусоири тоҷик аҳамияти маҳсуси илмӣ-назариявӣ ва амалӣ дошта, таҳқиқоти тоза ва мубрам маҳсуб мешавад. Инчунин дар диссертация натиҷаҳо ва тавсияҳои минбаъдаи коркарди мавзӯъ барои татбиқи босамари манфиатҳои миллӣ дар соҳаи амнияти иттилоотӣ ҳамчун унсури пойдории амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод гардидаанд.

Автореферат (ба забонҳои тоҷикӣ варусӣ), мазмуну муҳтавои диссертацияро ба пуррагӣ инъикос ва ифода мекунад. Нуқтаҳои асосии таҳқиқот бошад дар 9 мақолаҳои илмӣ баён гардидаанд, ки аз онҳо 7 мақола дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандай Комиссияи олии атtestатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия ба табъ расидаанд.

Бо вучуди ҳамаи ин муваффақиятҳо дар рисолаи Қаландаров Ф. Ш. баъзе норасоғиҳо мавҷуданд, аз ҷумла:

1. Дар рӯйхати кори диссертационӣ баъзе адабиёт нишон дода шудааст. Аммо дар матн аз онҳо иқтибос нест. Хуб мешуд, ки аз онҳо тавассути истифодаи иқтибос мазмuni рисоларо қувват мебахшид.

2. Дар диссертация баъзе паҳлухои мавзӯъ нокушода мондааст. Аз ҷумла, таълимотҳо ба пуррагӣ инъикос нагардидаанд.

3. Беҳтар мебуд, ки фаъолияти мақомоти давлатӣ дар масъалаи таъмини амнияти иттилоотӣ дар шароити Тоҷикистон тавассути истифодаи маълумотҳои бештари оморӣ дақiq карда мешуданд.

Дар маҷмуъ, норасоиҳо номбаршуда аҳамияти илмии таҳқиқоти анҷомёфтаро кам намегардонанд, ба мазмуну муҳтавои диссертация ва дастовардҳои илмии муҳаққиқ таъсири манфӣ расонида наметавонанд.

Диссертацияи Қаландаров Ф.Ш. дар мавзуи «Амнияти иттилоотӣ ҳамчун унсури пойдории амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба талаботи банди 31 ва 33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдик шудааст, мувоғиқ буда, муаллифи он сазовори ноил гаштан ба

дарацаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Такриз ба талаботи банди 79-и Тартиби додани дарацаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувоғиқ мебошад.

Такризи мазкур дар маҷлиси вазеи кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ аз 27 – уми марта соли 2023, суратмаҷлиси ғайринавбатии № 9/1 муҳокима ва тасдиқ карда шудааст.

Дар маҷлиси кафедра 12 нафар иштирок намуданд. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» 12 нафар, «муқобил» – нест, «бетараф» – нест.

Раиси маҷлис:

Номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент
мудири кафедраи сиёсатшиносии
ДДОТ ба номи С. Айнӣ

Бедилзода Ҳ.К.

Котиби маҷлис:

Номзади илмҳои сиёсӣ

Амиров Т.Ш.

Омодасози лоиҳаи тақриз:

Номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент

Ахиева С.У.

Имзои Бедилзода Ҳ.К., Амиров Т.Ш.
ва Ахиева С.У.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои
маҳсуси ДДОТ ба номи С. Айнӣ

Мустафозода А.

Сурогаи муассиса:

Донишгоҳи давлатии омӯзгории

Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ

Сурога:, 734003, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 121

Телефон: +992(37) 224-13-83

WWW: tgpu.tj, E-mail: info@tgpu.tj